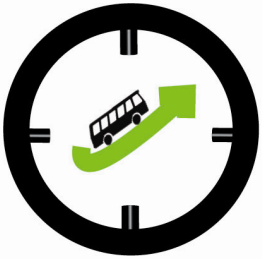

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל
תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

הצעה לשיפור תנועת האוטובוסים בגוש דן במוצאי שבתות

- פברואר 2012 -

דני קומיסר
מנהל המחקר והפעילויות
ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל
תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

תקציר מנהלים

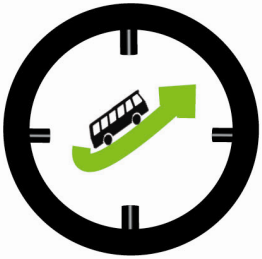
פעילותה של תחבורה ציבורית במוצאי שבת היא נושא שאינו שנוי במחלוקת. אוכלוסיות מסורתיות ודתיות שלא נוהגות לנסוע בשבת, מרבות להשתמש בתחבורה הציבורית ביום זה למטרות בילוי וביקורי חברים.

בד בבד, גם במגזר הכללי פעילות התחבורה הציבורית במוצאי השבת מצומצמת בהיקפה ביחס לשאר ימות השבוע. יתרה מזאת, צמצום התחבורה ניכר גם בשעות הערב של ימי החול. יש לציין, כי קווים רבים הפועלים ביום חול אינם פועלים כלל במוצאי שבת. התוצאה: אזורים שלמים מנותקים מגישה לאזורי מפתח, ובמקרים קיצוניים מנותקים לחלוטין משירות, למשך 36 שעות רצופות (החל מיום שישי בצהריים ועד ליום א' בבוקר). הפעימה השנייה של הארגון מחדש בתחבורה הציבורית אף החמירה את המצב, כאשר הנגישות התחבורתית, הנהוגה טרם הארגון מחדש בחלק מהאזורים, נותקה לאחר ביצוע הפעימה השנייה. פעימות התיקון שיפרו את המצב אך במעט.

מטרתה של הצעה זו היא לתת מענה לחוסרים הקיימים בשירות במוצאי שבת. אין ספק כי הביקושים במוצאי שבת אינם מצדיקים שירות בהיקף של ימי חול. אך יחד עם זאת, המאפיינים הייחודיים של צריכת התחבורה הציבורית במוצ"ש דורשים התייחסות פרטנית. הצעה זו מעניקה דגש על שיפור השירות תוך תוספת מינימלית ככל האפשר של תשומות (למרות שכך או כך, תוספת כזו תתבקש).

ההמלצות מתמקדות בארבע רבדים, לפי סדר עדיפויות יורד:

- החזרת הקישוריות שבוטלה כתוצאה מהארגון מחדש: מומלץ להפעיל את הקווים 42 (קישור צפון מזרח ת"א לציר בגין), 71 (קישור שכונות דרום חולון וקניון הזהב לציר בגין), 189 (קישור בין מזרח חולון למרכז תל אביב וקישור בין ציר אבן גבירול לבי"ח אסותא). בנוסף, במידה וקו 139 יבוטל, יש להפעיל את קו 104 במוצאי שבתות לפי סדר בתי החולים (כלומר יציאה מעט לפני צאת השבת).
- הפעלה של קווים הנותנים קישורים חיוניים שאינם פועלים במוצ"ש מסיבות היסטוריות: הקווים החשובים בקבוצה הזו הם קווים 7, 43, 82 ו-274 שנחשבים לקווים עתירי נוסעים בימי חול, אך אינם פועלים במוצ"ש וכן קו 4 חולון המחבר חלקים נרחבים מחולון לבית החולים וולפסון.
- הפעלת מספר קווים המשרתים מקומות בילוי או צירים מרכזיים במפרקיות במוצ"ש: מדובר בקווים 18, 51, 61, 63, 66, 172 ו-204. הקצאת מפרקיות (שרובן זמינות ביום זה) תיתן מענה לעומסים האופייניים לקווים אלה המסיעים למקומות בילוי בעיקר בימי קיץ ותחסוך הקצאת תשומות שייעודו להעלאת תדירות האוטובוסים.
- הפעלת קווים מזינים מקומיים במוצאי שבת (וגם בשעות ערב): הפעלת קווים אלה בשעות שפל נחוצה על מנת ליישם את עקרונות הרפורמה של תחבורת המעברים. הקווים הקריטיים ביותר בקבוצה זו הם הקווים 6, 23, 52 ו-5 חולון.

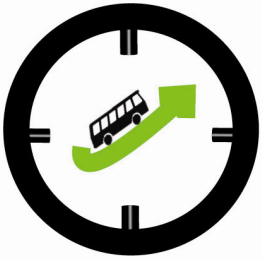

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

תוכן העניינים

2	תקציר מנהלים
4	מבוא
5	פרק א' – אפיון מצב קיים
5	אפיון דפוסי שימוש במוצאי שבת
6	אפיון הקווים הפועלים במוצאי שבת במערכת הקיימת
7	הערכת מצב קיים
8	פרק ב' – אפיון חוסרים במערכת הקיימת
8	אזורים המנותקים מנגישות
10	אזורים וקווים בהם התדירות לא עונה לביקושים
11	פרק ג' – תוכנית ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל לשיפור התחבורה הציבורית במוצאי שבת
13	סיכום

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

מבוא

לאורך השנים פועלת התחבורה הציבורית במוצאי השבתות בתדירות נמוכה כתוצאה מביקושים נמוכים יחסית לימי חול, זמינות נמוכה יותר של כוח האדם ועלויות שכר העבודה. יחד עם זאת, התשומות המוקצות כעת לתחבורה במוצאי השבתות אינן מספקות את הביקושים הקיימים ואת הכיסוי הראוי. בחלק מהקווים התדירות לא מספיק גבוהה ולכן קיימים בקווים אלה עומסים כבדים. מקומות מפתח כאסותא השלום ואסותא רמת החייל אינם זוכים לכיסוי תחבורתי מספק. במקרים החמורים יותר, שכונות ואף אזורים שלמים (לאו דווקא אלה מהמעמד הסוציו-אקונומי הגבוה) זוכים לשירות לקוי עד חסר לחלוטין במוצאי שבתות, כך שנוצר מצב כי מקומות אלה נעדרו שירות אפקטיבי במשך 36 שעות רצופות (מיום ו' בצהריים עד יום א' בבוקר).

הפעימה השנייה של הארגון מחדש שהתבצעה ב-1 ביולי 2011 רק החמירה את המצב. קישורים חשובים כגון בין צפון מזרח תל אביב ללב העיר (לפני הרפורמה קווים 20 ו-21), בין שכונות דרום חולון וקניון הזהב לציר המסגר-בגין (קו 73), בין מזרח חולון לתחנה המרכזית וציר אבן גבירול בתל אביב (קו 89), בין ציר בגין לשכונות עבר הירקון (קו 42) ובין חלקים נרחבים במרכז העיר לבית החולים אסותא ברמת החייל (קו 20) אינם קיימים עוד במוצאי שבת, והתושבים נאלצים להסתפק בהחלפות בין קווים בתדירות נמוכה וללא תיאום ביניהם. התוצאה: זמן הנסיעה מתארך והמוטיבציה להסתייע בשרותי התחבורה הציבורית פוחתת.

הצעה זו מבקשת לתרום לשיפור נושא התחבורה במוצאי שבת. לא בכל הקווים נדרש תוספת משאבים ותדירויות (רובם פועלים בתדירות מתאימה לביקושים באותה השעה). הכרת מאפייני הביקוש הספציפיים במוצ"ש, עשויה לתרום לשיפור התחבורה הציבורית וכפוטנציאל להגדלת רווחי המפעילים. הצעתנו באה לתמוך בשני עקרונות מרכזיים: שיפור הקישוריות לאזורים מחוסרי נסיעות או כאלה הסובלים מתדירות נמוכה עד אפסית וטיפול בעומסים קיצוניים המתקיימים בקווים הפועלים באזורי הבילוי והאופייניים בעיקר לקיץ.

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

פרק א' – אפיון המצב הקיים

אפיון דפוסי שימוש במוצאי שבת

מוצאי שבת נחשב ליום שבו השימוש בתחבורה הציבורית הוא דליל יחסית במרבית המקומות, ומאופיין בנתוני נוסעים הדומים לאלה שבשעות הערב המאוחרות של יום חול (ולכן התדירות בשני המקרים היא דומה). עם זאת, ישנם כמה דפוסים המייחדים את הנסיעה במוצאי שבת מימי חול.

- דפוסי שימוש גבוהים לאזורים בהם פועלים מקומות בילוי. המצב דומה לימי חמישי בערב, כשבשעות הערב של מוצאי שבת יש תנועה גדולה יותר של נוסעים, בעיקר בקיץ. המקומות העיקריים בהם קיימת תנועה ערה של נוסעים.
 - אזור הטיילת של תל אביב בדגש על הקטע בין כיכר אתרים לחוף ירושלים. בתקופת עונת הרחצה, התחנות בחוף ירושלים מלאות בעשרות, ואף מאות נוסעים.
 - ציר דיזנגוף לכל אורכו, בדגש על אזור דיזנגוף סנטר וכיכר דיזנגוף.
 - אזור שדרות רוטשילד לכל אורכו.
 - מתחם רחוב הארבעה ואזור מרכז עזריאלי.
 - הטיילת וחוף הים של בת ים – בעיקר בקיץ.
 - אזור הקניונים בראשל"צ ובייחוד הסינמה סיטי.
 - אזור המרינה בהרצליה.

בהקשר זה חשוב לציין, שבמרבית המקומות שפועלים במרכז תל אביב יש נגישות תחבורתית בולטת במוצאי שבת, אם כי במקרים רבים התדירות איננה מספיקה לביקוש ובימי קיץ נוצרים במקרים רבים עומסים קיצוניים, במיוחד בקווים כמו 61 (לרמת גן), 63 (לגבעתיים), 66 (לפתח תקווה) ו-172 (לחולון).

- שימוש מוגבר של אוכלוסיית העובדים הזרים בתחבורה ציבורית – במהלך השבת מתקיימת תנועה ערה של עובדים זרים משכונות המגורים בהם הם מתגוררים (בעיקר שכונות דרום מזרח תל אביב ושכונת פרדס כץ בבני ברק) לאזור התחנה המרכזית הישנה והחדשה בתל אביב המהווה מרכז בלתי-רשמי של אוכלוסיה זו (התעבורה מתבצעת על ידי מוניות שירות 16 ו-51 הפועלות בשבת). במוצאי השבת חוזרים עובדים אלה למקומות המגורים שלהם ונוהרים בהמוניהם לאוטובוסים. התוצאה: בשעות הראשונות שלאחר צאת השבת (בעיקר בין השעות 18:00 – 22:00) קווים מסוימים, ובראשם קווים 51 ו-204 מלאים עד אפס מקום עוד לפני היציאה מהתחנה המרכזית הישנה, ואינם מאפשרים לנוסעים אחרים לעלות. בניגוד למבלים, תנועת עובדים זרים מתקיימת בכל ימות השנה, ולא רק בקיץ.
- תנועת סטודנטים וחיילים חזרה לבסיסים/מעונות – אמנם מדובר במספרים קטנים הרבה יותר מאשר ביום א' בבוקר, אך מדובר בנתון שיש להתייחס אליו. עיקר התנועה מורגשת ברכבות וקווים בינעירוניים. הקווים המזינים בהם משתמשים אותן אוכלוסיות עוברים בעיקר בציר צומת חולון-חיל השריון-המסגר-בגין-נמיר ובצמוד לתחנות הרכבת. לצערנו, מאז הארגון החדש קישוריות לאזור זה נפגעה בצורה הקשה ביותר.
- תנועת מבקרים לבתי החולים – העובדה שאין תנועת אוטובוסים בשבת בעוד שמדובר ביום מנוחה, מביאה מבקרים רבים לבתי החולים בשעות שלאחר תחילת פעילויות הקווים הללו (שמתחילים לפעול באישור מיוחד זמן קצר לפני צאת השבת). בהקשר זה חשוב לציין דווקא את הקישור החלקי והלקוי לבית החולים אסותא, המחמיר עוד יותר במוצאי שבת, כאשר קו אחד בלבד (142) פועל באזור במוצ"ש. ההצעה תתייחס לתגבור השירות לבית החולים זה ולמרכזים רפואיים (למשל "אסותא השלום"). תוכניתנו מתייחסת למאפיינים אלה כבסיס להצעות הייעול, בנוסף לשיפור הכיסוי לאזורים בעלי כיסוי לקוי.

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרכן שלנו (ע"ר)

אפיון הקווים הפועלים במוצאי שבת במערכת הקיימת

הטבלאות תתייחסנה לקווי גוש דן הפועלים במוצאי שבתות ותדירותם. טבלה 1 תתייחס לקווי הגוש המרכזי והקווים המטרופולינים לפתח תקווה לבקעת אונו, פתח תקווה, ראשון לציון ודרום השרון. טבלה 2 תתמקד בקווים המקומיים:

קו	תדירות (דקות)	הערות
140	75	
142	30	
160	30	
161	28	
163	60	
171	30	
172	25	
174	30	
204	12	
239	35	
240	30	
247	20-30	הסדר בתי חולים*
271	30	
501	15-20	
525	60	
561	20-25	
567	15-20	

טבלה 1 : קווים מטרופולינים וקווי הגוש המרכזי הפועלים במוצ"ש ותדירותם

קו	תדירות (דקות)	הערות
4	20	
5	15-16	
9	35	הסדר בתי חולים*
10	40	
16	17	
17	30	
18	12	הסדר בתי חולים*
19	35	הסדר בתי חולים*
24	30	
25	30	מרכבת האוניברסיטה
26	30	
31	30	
37	30	משולב עם 36
40	30	
41	20	
51	15-16	הסדר בתי חולים*
55	30	הסדר בתי חולים*
56	60-75	
57	30	
60	30	
61	15-28	הסדר בתי חולים. התדירות יורדת עם הפעלת 161
63	18	
66	15	הסדר בתי חולים*
67	16	
68	30	
69	60	
70	30	הסדר בתי חולים*
72	25	
76	60	
78	120	
83	30	
85	30	
87	30	
88	30	
89	25	הסדר בתי חולים*
90	60	
92	45	
99	30	
125	30	
126	30-40	
139	25	הסדר בתי חולים*

טבלה 2 : קווים פנימיים הפועלים במוצאי שבת ותדירותם:

קו	תדירות (דקות)	הערות
בת ים-חולון פנימי		
2	30	
ראשון לציון פנימי		
6	60	
11	25-30	
13	2 נסיעות	
פתח תקווה-ראש העין פנימי		
7	30	
16	30	
17	30	
22	30	
23	60	
25	20-30	הסדר בתי חולים*
53	60	
83	2 נסיעות	
98	30-45	
99	20-30	
בני ברק פנימי		
2	25	
5	35	
7	35	
דרום השרון פנימי		
2 כפ"ס	30	
3 רעננה	30-75	
11	60	
29	20-30	הסדר בתי חולים*

הסדר בתי חולים – הקווים יוצאים כשעתיים לפני צאת השבת בקיץ.

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

הערכת מצב קיים

מניתוח הקווים הפועלים ניתן להסיק, כי במרבית המקרים המצב מניח את הדעת מבחינת התדירות, והתדירות הממוצעת אף השתפרה מעט מאז הפעימה השנייה של הארגון מחדש. התדירויות הנמוכות קיימות בעיקר בקווים מקומיים הפועלים בתדירות נמוכה גם בשעות היום של ימי החול, ויש להם מסלול ייעודי שאין לו תחליף במוצאי שבת.

יחד עם זאת, ניתן לראות כי הבעיה העיקרית אינה בתדירות הקווים הפועלים אלא בקווים רבים שאינם פועלים, דבר היוצר כיסוי לקוי לאזורים רבים. כמו כן ניתן לראות כי מספר הקווים המקומיים הפועלים הוא נמוך מאוד, והדבר בולט במיוחד באזור ראשון לציון (בה רק קו פנימי אחד פועל באופן סדיר) ובאזור השרון הדרומי. תת-הפרק הבא יתרכז, אפוא, בחוסרים מהותיים בשירות במוצאי שבת.

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

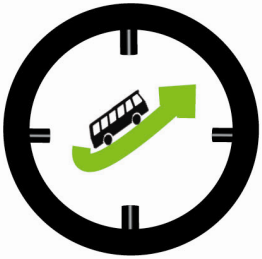
תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

פרק ב' – אפיון חוסרים במערכת הקיימת

אזורים המנותקים מנגישות

כאמור, קיימים אזורים לא מעטים באזור גוש דן שקווי האוטובוס אינם פועלים בתחומם במוצאי שבתות. כתוצאה מכך, הנגישות בין אזורים אלה לצירים מרכזיים לוקה בחסר. להלן אפיון החוסרים לפי אזורים:

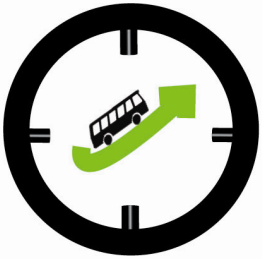
- אזור התעשייה רמת החייל – בנוסף לתעשייה ומשרדים, קיימים באזור זה מקומות בילוי רבים. אך המוקד העיקרי המבוקש באזור זה הוא בית החולים אסותא. עקב אופיו, הביקוש לבית החולים מתקיים גם במוצאי שבתות. יחד עם זאת, הקו היחיד העובר ליד בית החולים הוא קו 142 המכסה רק חלק מהאזורים (בת ים, יפו, תחנה מרכזית ישנה, רוטשילד, שאול המלך וצפון רמת גן) בעוד שאזורי מפתח המכוסים על ידי קו 189, ובעיקר האזור לאורכו של אבן גבירול (הכולל אוכלוסיה רחבה מאוד) מנותקים, כמו גם אזורים נרחבים ברמת גן וגבעתיים (המכוסים על ידי קו 52) ואזורים אחרים. מבין הקווים שפעילותם חסרה במוצ"ש המשמעותי ביותר הוא קו 189, שבנוסף לכיסוי חלקים נרחבים במרכז תל אביב, מכסה גם חלקים מדרום תל אביב וחלקים מרכזיים ומזרחיים בחולון (ועל כך להלן). הפעלת קו זה חשובה מאוד לרווחת המטופלים ובני משפחותיהם המבקשים לבקר בבתי חולים, וכן עבור בליינים, כחלק מהמגמה לעודד שימוש בתחבורה ציבורית במקום רכב פרטי. חשוב לציין, כי קווים הנוסעים לעתידים ופועלים במוצאי שבת (89 ו-7 בני ברק) עוצרים במרחק 20 דקות הליכה מבית החולים ואינם מהווים אלטרנטיבה הולמת לאזור זה.
- שכונת נווה שרת וציר דבורה נביאה – בשכונה זו, הכוללת אוכלוסיה גדולה של משתמשים בתחבורה ציבורית פעלו במוצ"ש עד הארגון מחדש שלושה קווים (21, 42 ו-7 בני ברק). לאחר הארגון מחדש, קו 21 בוטל, ו-42 אינו פועל עוד כבעבר במוצאי שבת. כתוצאה מכך רק קו 7 של בני ברק, הרלוונטי כמעט אך ורק לאוכלוסיה החרדית, עובר בתוך השכונה. כתוצאה מכך, פנים השכונה מנותק כמעט מכל אזורי המפתח ובכלל זה חוף ימה של תל אביב, אזור דיזנגוף, ציר בגין ואזור אבן גבירול. גם הקווים הפנימיים 6 ו-22 המאפשרים מעבר לקווים אחרים אינם פועלים במוצאי שבת (וגם בשעות הערב). תושבים המתגוררים בחלקים הפנימיים של השכונה צריכים ללכת עד 15 דקות הליכה לציר דבורה הנביאה- עובדה המקשה מאוד על הקשישים הרבים שבשכונה. גם בציר דבורה הנביאה, המשרת שכונות אחרות כגון צהלה ורביבים, עובר במוצאי שבת קו אחד בלבד: קו 89. זאת מאז הסטת מסלולו של קו 40 לרכבת האוניברסיטה. כתוצאה מכך לא ניתן להגיע מהאזור למקומות רבים כגון מתחם הבורסה ברמת גן וציר בגין, כאשר למקומות אחרים כגון התחנה המרכזית בתל אביב ניתן להגיע רק לאחר שיטוט במסלול המפותל של קו 89. גם באזור זה יש צורך לתת מענה שיחזיר את המצב לפחות לימים שטרם הרפורמה.
- שכונת הדר יוסף – שכונה זו, בה מתגוררים קשישים רבים, הייתה בין השכונות שנפגעו הכי קשה מהשינויים שבמסגרת הארגון מחדש והשינוי לרעה מתבטא ביתר שאת בשעות הערב ובמוצאי שבת. לפני הרפורמה עברו בשכונה במוצאי שבת קווים 21 ו-40 כשברחוב פנחס רוזן עבר קו 42. קווים אלה סיפקו קישור סביר (גם אם לא תדיר) בין השכונה למרבית המוקדים המרכזיים. כיום **אף לא קו אחד נכנס לפנים השכונה במוצאי שבת** והקווים 6 ו-22 לא פועלים במוצאי שבת. גם מרחוב פנחס רוזן כמעט, ואין שירות עובר תושבי השכונה עקב ביטול קו 42 במוצאי שבת, כאשר הקו היחיד העובר באזור הוא קו 525 הפועל בתדירות של פעם בשעה. הקווים היחידים שנותנים קישור יעיל מפאתי השכונה הם 89 ו-247 הנותנים קישור רק לחלק מהיעדים. לאור המצב התחבורתי הקשה של השכונה, יש צורך לתת פיתרון תחבורתי מידי ומניח את הדעת.

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

- דרום מזרח תל אביב - ציר יגאל אלון - ציר מרכזי זה בו עוברים בימי חול הקווים 7, 59 ו-104 (בחלק מהציר) נטול במוצאי שבת תחבורה ציבורית. הנקודה הקריטית ביותר בציר זה הוא **מרכז אסותא השלום שבו לא עובר אף קו ישירות למקום**. בהתחשב בעובדה שבמרכז הרפואי פועל מוקד חירום של קופת החולים "מכבי", חשוב שתהיה לאזור גישה בסיסית דווקא ביום בו המוקד מבוקש במיוחד. בנוסף קיים נתק בין האזור המערבי של הרובע למקומות מפתח כגון בית החולים איכילוב. לכן הפעלת קו 7, שאינו פועל במוצאי שבת, עשויה לתרום לשיפור משמעותי לנגישות לאזור זה.
- ציר אלוף שדה-דרך השלום - ציר זה המחבר אזורי נרחבים ברמת גן, גבעתיים ודרום מזרח תל אביב. הקו היחיד שעובר בציר הזה במוצאי שבת הוא קו 56 בתדירות של פעם בשעה (קו 63 משרת רק חלק מהציר). בהקשר זה הקו המשמעותי שאינו פועל הוא קו 43 שמחבר גם את האזורים הסמוכים לציר אלוף שדה, כאשר הוא משמש גם כקו מפתח באזור דרום מזרח תל אביב בזכות מעבר ברחוב משה דיין וציר דרך לוד לכל אורכו. מומלץ להפעיל קו זה למען שיפור השירות באזור זה.
- מזרח חולון (שכונות נווה ארזים, נאות יהודית ומפדה אזרחי) - האזור שלאורך שד' ירושלים בין אזור אגרובנק (פינת סוקולוב וירושלים) בואכה קריית שרת הוא אזור גדול בו גרה אוכלוסיית נוסעים גדולה. השירות לאזור זה השתפר בימי חול במסגרת הארגון מחדש. באופן פרדוקסלי דווקא במוצאי שבת השירות לאזורים אלה הורע משמעותית. הקווים 143, 189, 289 ו-4 פנימי לא פועלים במוצאי שבת. הקווים היחידים שפועלים במוצאי שבת באזור הם 87 ו-2 פנימי שלהם מסלולים פנימיים ומוגבלים. התוצאה היא **שלכל האזור הרחב הזה אין כל גישה ישירה לתל אביב במוצאי שבת**, בעוד שלפני הארגון מחדש כיסה את האזור קו 89 (במסלול אחר ובהפעלת "אגד"). קו המפתח מהבחינה הזו הוא **קו 189** שאינו פועל במוצאי שבת, למרות שבימי חול הוא פועל עד שעות הערב המאוחרות. הפעלת קו זה, המשמעותי גם לאזורים אחרים (ראה לעיל) תשפר משמעותית את המצב.
- דרום חולון (קריית רבין, קריית בן גוריון, מקס וג'סי כהן) - הבעיה באזור זה פחות חמורה מאשר במזרח העיר מכיוון שקיים קישור חלקי מחלק מהשכונות לתל אביב (באמצעות הקווים 126 ו-171). עדיין קיימות בעיות משמעותיות בעיקר בקישור בין ציר ויצמן ואהרונוביץ' וכן מקריית רבין לאזור ציר בגין-נמיר בתל אביב. קישור זה התבצע טרם הארגון מחדש על ידי קו 73 (שפעל במוצ"ש). הקו שמבצע את הקישור הנ"ל במסלול משופר הוא קו 71, אך הקו לא פועל במוצאי שבת. בנוסף לחיבור שכונות דרום חולון לתל אביב, קו זה מחבר את מרכז חולון לאזור התעשייה החדש בראשון לציון על מתחמי הבילוי בו. במוצאי שבת הדרך היחידה להגיע לאזורי בילוי אלה היא באמצעות קו 2 פנימי המפותל. הפעלת קו זה מתבקשת על מנת להשלים את הנגישות לאזורים בהם היא חלקית במוצאי שבתות.
- הקשר בין חולון לבית החולים וולפסון - במוצ"ש אין אף קו אוטובוס המקשר בין בית החולים לעיר חולון (קווים 19 ו-85 מקשרים את בית החולים לבת ים וראשון לציון, 17 ו-41 מקשרים את בית החולים לתל אביב). בחודשים האחרונים מקשרת הרכבת חלקים מהעיר אך רוב העיר עדיין מנותקת שירות. זאת על אף היותו של בית החולים כבית החולים הראשי של חולון. יש להפעיל לפחות קו אחד (ההמלצה שלנו: 4 חולון) לבית החולים.
- הקשר בין דרום ומערב פתח תקווה ותל אביב - במוצאי שבת פועלים בין פתח תקווה לתל אביב הקווים 51 ו-66 בלבד. קו 66 הוא קו המפתח המחבר את פתח תקווה וכן את ציר ז'בוטינסקי ברמת גן ובני ברק למקומות בילוי מרכזיים כגון ציר דיזנגוף וחוף הים. עם זאת, לא קיים קשר אפקטיבי וישיר בין פתח תקווה לאזורים כגון כיכר רבין, רח' המלך ג'ורג' והחלק העליון של אלנבי (באזור של שד' רוטשילד ומגדל שלום). בנוסף, עבור שכונות דרום ומערב פתח תקווה (שכונות כפר גנים, אחדות ושעריה) אין כל קשר ישיר לתל אביב במוצאי שבת. קו 82 מספק את כל הקישורים הללו, ותמוה שקו הפועל בתדירות של 5-15 דקות (שמצדיקה את עצמה) בימי חול, תוך שימוש (מוצדק ביותר) ברכבים מפרקיים אינו פועל כלל במוצאי שבת. אמנם לא מדובר בתוצאה של הארגון מחדש, אך הפעלת קו 82 במוצאי שבתות תתרום לרווחתה של אוכלוסייה משמעותית ותוריד את העומס הגדול על הקווים 51 ו-66.
- אזור ציר הרצל בראשון לציון, נס ציונה ורחובות - באזור זה אין קישור לציר המסגר-בגין במוצאי שבתות. בימי חול הקישור מתבצע על ידי קו 274 הפועל בתדירות הגבוהה, ואנו לא מוצאים סיבה מדוע לא יופעל בתדירות של 30 דקות במוצ"ש.

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

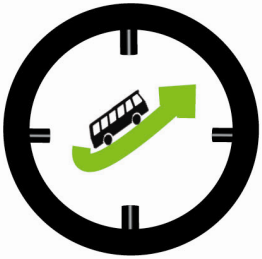
תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

ניתן להסיק מכך, כי עיקר האזורים הסובלים מנגישות מוגבלת וחסרה במוצאי שבתות הם צפון מזרח תל אביב (שכונות עבר הירקון), שכונות דרום מזרח תל אביב והאזורים המזרחיים והדרומיים של חולון. בחלק ניכר מהמקרים הפגיעה בנגישות נעשתה כתוצאה של השינויים שנערכו במסגרת הפעימה השנייה וגרמו לצמצום במספר הקווים, וכתוצאה מכך לצמצום הקישוריות בין האזורים השונים. בחלק מהמקרים האחרים, הקישוריות חסרה מסיבות היסטוריות כאשר לא ניתן מענה להתפתחויות שחלו בשנים האחרונות (כגון התפתחות מרכזים רפואיים באזור יגאל אלון וברמת החייל). שיפור מינורי יחסית עשוי לתרום לשיפור הנגישות מאזורים רבים, ועל כך נדון בפרק ג'.

אזורים וקווים בהם התדירות אינה עונה לביקושים

בנוסף לקווים שאינם פועלים במוצאי שבת, קיימים מקרים בהם הקווים פועלים במוצאי שבת אך תדירות הקווים הללו ביום זה (ולעיתים גם בימי חול בשעות הערב) אינה עונה על הביקושים. מדובר בעיקר בקווים העוברים בשני מוקדים עיקריים.

- קווים העוברים במרכזי הביילוי בדגש על אזור לב תל אביב ההיסטורית. מדובר בקווים העוברים במקומות כגון רח' אלנבי, רוטשילד, דיזנגוף, בן יהודה, המלך ג'ורג', כיכר רבין וכן אזור נמל תל אביב. הם אוספים מבלים ומסיעים אותם לאזורים פריפריאליים יותר כגון דרום מזרח תל אביב, חולון, בת ים, פתח תקווה, רמת גן והשרון הדרומי. קווים כגון 16, 18, 61, 63, 66, 72, 172 ו-204 פופולאריים מאוד במוצאי שבת ונוסעים בתדירות גבוהה יחסית לתנועה ביום זה (25-15 דקות). עם זאת, בתקופות השיא של עונת הביילוי, ובפרט בתקופת הקיץ קווים אלה סובלים מעומס יתר והתדירות שלהם לא עונה על הביקוש.
- קווים המשרתים עובדים זרים – במוצאי שבתות נוהגים רבים מאוכלוסיה זו לחזור מאזור התחנה המרכזית הישנה והחדשה לאזורי המגורים שלהם, בעיקר באזור פרדס כץ בבני ברק ושכונות דרום מזרח תל אביב. לפיכך קווים כמו 16, 204 ו-51, ובמידה פחותה, 68. למרות התדירות הגבוהה יחסית של קו 51 (15 דקות) הקו מתמלא לחלוטין כבר בתחנות הראשונות ועד בני ברק הקו סובל מצפיפות קיצונית. עומס זה טיפוסי עד השעה 21:00 בערב ולאחר מכן כמות הנוסעים יורדת. מצב דומה קורה בקווים 16 ו-204 שלמרות התדירות המשולבת הגבוהה מגיעים לאזור רחוב לוינסקי כשהם עמוסים מאוד ולעיתים אף נאלצים להשאיר נוסעים בתחנות. בניגוד לקווים הנוסעים לאזורי הביילוי, מדובר במצב המתקיים מדי מוצאי שבת במשך כל השנה, ולא רק בקיץ.
- הפיתרון לשני המקרים הוא הגדלת קיבולת הנוסעים הזמינה לפי שעה. הדבר אפשרי על ידי הגדלת כמות הנסיעות לפי שעה או לחלופין על ידי הגדלת קיבולת הנוסעים ללא העלאת התדירות על ידי שימוש ברכבים מפרקיים. מכיוון שאנו מודעים למגבלות התפעוליות של המסיעים, ההמלצה שלנו היא להפעיל בחלק מהקווים הללו רכבים מפרקיים, דבר שיגדיל את תכולת האוטובוסים ב-50% ללא הגדלת המשאבים הנדרשים לשיפור התדירות.

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

פרק ג' – תוכנית ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל לשיפור התחבורה הציבורית במוצאי שבת

בפרק ב' הוצגו בעיות בקשורות לתחבורה הציבורית במוצאי שבתות. פרק זה יציג את ההצעה של ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל לשיפור התחבורה הציבורית במוצאי שבת. התוכנית תדרוש הקצאת משאבים נוספים מעבר למה שקיים כיום. עם זאת, ההצעה מתחשבת בקשיים תפעוליים שקיימים במוצאי שבתות ולכן ההצעה מתרכזת בקווים החיוניים ביותר, אשר להם הפוטנציאל להוכיח את עצמם מבחינת כמות הנוסעים, וכן מוצע להפעיל את הקווים הפופולאריים הנוסעים למרכזי הבילוי ברכבים מפרקיים על מנת לצמצם את מצבת הנהגים שיש צורך להפעיל במוצאי שבת. כמו כן, נבנה מדרג עדיפויות מבחינת ההשפעה על השינוי כאשר כיסוי אזורים שבהם יש שירות חלקי מקבל עדיפות ברורה על עיבוי קווים קיימים. להלן עקרונות שיפור השירות שאנו מציעים לפי סדר עדיפות יורד.

- החזרת הקישוריות שבוטלה כתוצאה מהארגון מחדש – במוקד ההמלצה היא להפעיל את הקווים 42, 71 ו-189. כמו כן, חייב הקו המקומי 22 לפעול בשעות הערב ובמוצאי שבת, כיוון שמדובר בקו קריטי המשמש את תושבי שכונות עבר הירקון במטרה לבצע מעברים לקווים מרכזיים אחרים.
- הפעלת קווים הנותנים קישוריות חיוניות ולא פועלים במוצ"ש מסיבות היסטוריות – הקווים העיקריים שאנו ממליצים להפעיל הם קווים 7, 43, 82 ו-274. ארבעה הקווים הללו פועלים בתדירות גבוהה בימי חול, אך לא פועלים במוצאי שבת, ויש להפעילם עקב היותם מספקים קישורים חיוניים.
- הגדלת הקיבולת של קווים המשרתים מקומות בילוי או המשמשים עובדים זרים על ידי הפעלתם במפרקיות – הדגש הוא על קווים 18, 51, 61, 63, 66, 172 ו-204. את הקווים 51 ו-204 יש להפעיל במפרקיות במשך כל השנה, בעוד ששאר הקווים ניתן לתגבר במפרקיות רק בחודשים מאי-אוקטובר.
- תגבור קווים נוספים על מנת לשפר את הכיסוי – הדגש הוא על הקווים המקומיים.

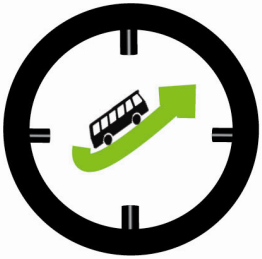

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

טבלה 3 מרכזת את הקווים שיש צורך להפעיל במוצאי שבת ולתגבר על פי סדר עדיפויות שהוצג לעיל:

עדיפות	מס' קו	פעולה נדרשת	עיקרי מסלול הקו	תדירות מומלצת	הערות
I	42	הפעלה במוצ"ש	בת ים – אזור התעשייה, בלפור. יפו- שד' ירושלים, ת. מרכזית ישנה, בגין, ר"ג – אבא הלל, קניון איילון, ת"א - פנחס רוזן, דבורה הנביאה, נווה שרת, עתידים	30	
I	189	הפעלה במוצ"ש	חולון – קרית שרת, שד' ירושלים, מרכז חולון, תל אביב – בית הדר, אבן גבירול, גני התערוכה, אזה"ת רמת החי"ל, עתידים	25	להפעיל חלופה במוצ"ש בלבד שתכנס לנווה ארזים (בדומה ל- 89 טרם הרפורמה)
I	71	הפעלה במוצ"ש	קניון הזהב ראש"צ, חולון – קרית רבין, העירייה, מרכז העיר. ת"א – ציר המסגר-בגין-נמיר. שיכון ל', קרית החינוך	30	
I	22	הפעלה במוצ"ש	מסוף רדינג, גני התערוכה, הדר יוסף, צהלה, נווה שרת, אזה"ת רמת החי"ל, קניון איילון	20	
I	104	הפעלה במוצ"ש	(המסלול החדש): מסוף רדינג, בן יהודה, אלנבי, ת.מ. חדשה, יד אליהו, דרך הטייסים, ר"ג – רמת חן, אלוף שדה, בי"ח שיבא	30	במידה וקו 139 מבוטל יש להפעיל קו זה בלוח הזמנים של 139 ובהתאם להסדר בתי החולים
II	7	הפעלה במוצ"ש	בי"ח וולפסון, תל כביר, קרית שלום, שכונת התקווה, יגאל אלון, בי"ח איכילוב, יהודה המכבי, רמת אביב, אונ' תל אביב, רכבת אוניברסיטה	30	
II	43	הפעלה במוצ"ש	בת ים – מרינה, מרכז בת ים, מרכז חולון, ת"א – שכונת התקווה, משה דיין, רמת גן – ציר אלוף שדה, אונ' בר אילן, מסוף תל השומר	30	
II	82	הפעלה במוצ"ש	פ"ת – בית רבקה, אחדות, רוטשילד, יד לבנים, שניידר, ציר ז'בוטינסקי. ת"א – שאול המלך, כיכר רבין, קינג ג'ורג', מגדל שלום, מסוף כרמלית	30	הפעלה בהתאם להסדר בתי חולים (מעבר בבית רבקה, שניידר, בילינסון ואיכילוב)
II	274	הפעלה במוצ"ש	ת"מ רחובות, הרצל, נס ציונה, ציר הרצל בראש"צ, ת"א – ציר המסגר-בגין-נמיר. אוניברסיטת ת"א	30	
IV	4 חולון	הפעלה במוצ"ש	בי"ח וולפסון, תל גיבורים, נאות רחל, העירייה, סוקולוב, נווה ארזים, אזור תעשייה, קרית שרת	30	הפעלה בהתאם להסדר בתי החולים עקב הקישור לבי"ח וולפסון
III	18	הפעלה במפרקיות	רכבת מרכז, איכילוב, קינג ג'ורג', מסוף כרמלית, שד' ירושלים, בת ים – מרכז, רמת יוסף, אלי כהן, בית עלמין	12	
III	51	הפעלה במפרקיות	ת"מ חדשה וישנה בת"א, המסגר, עזריאלי, ציר ז'בוטינסקי בר"ג, ב"ב ופ"ת, בי"ח בילינסון, ת"מ פ"ת	15	הקו עמוס במשך כל השנה בעקבות עובדים זרים
III	61	הפעלה במפרקיות	מסוף כרמלית, אלנבי, לב תל אביב, ר"ג – כופר היישוב, הרוא"ה, רמת עמידר	14-28	
III	63	הפעלה במפרקיות	מסוף כרמלית, הטיילת, דיזנגוף סנטר, עזריאלי, נחלת יצחק, מרכז גבעתיים, ר"ג – עזריאל, הרוא"ה, מסוף אלוף שדה	18	
III	66	הפעלה במפרקיות	מסוף כרמלית, הטיילת, דיזנגוף, כיכר המדינה, ציר ז'בוטינסקי בר"ג, בני ברק ופתח תקווה, בי"ח בילינסון, מרכז פ"ת, ת"מ פ"ת	15	
III	172	הפעלה במפרקיות	מסוף רדינג, דיזנגוף, קינג ג'ורג', אלנבי, פלורנטין, תל כביר. חולון – קוגל, חנקין, ההסתדרות, קרית שרת, אז' תעשייה חולון	25	
III	204	הפעלה במפרקיות	מסוף רדינג, בן יהודה, אלנבי, ת.מ. חדשה, שכונת התקווה, כפר שלם, מסוף הטייסים	10	הקו עמוס מאוד הן בעובדים זרים (כל השנה) והן במבילים (בעיקר בקיץ). יש לשקול תגבור תדירות
IV	5 חולון	הפעלה במוצ"ש	בי"ח וולפסון, תל גיבורים, נאות רחל, ג'סי כהן, קרית בן גוריון, קרית רבין, קניון חולון, קרית שרת, אזור תעשייה	30	
IV	6	הפעלה במוצ"ש	מסוף רדינג, שיכון ל', רמת אביב, אונ' תל אביב, רמת אביב ג', תל ברוך, הדר יוסף, רמת החי"ל, נווה שרת, עתידים	30	לא ייחנה מביקוש גבוה אך הכרחי ליישום תחבורת מעברים
IV	23	הפעלה במוצ"ש	מסוף כרמלית, שינקין, רכבת השלום, יד אליהו, קניון גבעתיים וחזרה	30	
IV	52	הפעלה במוצ"ש	ת"מ ת"א, לה גארדיה, קניון גבעתיים, בן גוריון, כיכר רמב"ם רמת גן, קניון איילון, אזור תעשייה רמת החי"ל, עתידים	30	

ארגון נוסעי התחבורה הציבורית בישראל

תחבורה בדרך שלנו (ע"ר)

סיכום

הדו"ח שהוצג כאן מראה על בעיות משמעותיות בפעילות התחבורה הציבורית במוצאי שבת. התדירות של הקווים הקיימים לרוב מספיקה ביחס לביקושים, אם כי במקומות בילוי יש צורך לתגבר מספר קווים במפרקים בתקופת הקיץ על מנת להתמודד עם העומסים העונתיים הקיימים באזורים אלה. יחד עם זאת, כיסוי של אזורים רבים הוא לקוי כאשר אובייקטים קריטיים כבתי החולים אסותא ווולפסון זוכים לשירות לקוי מאוד. כמו כן, אזורים שלמים זוכים לכיסוי חסר עד לא קיים וחשוב לפעול לשיפור מיידי של התחבורה לשכונות הללו. התוכנית של ארגון נוסעי התחבורה הציבורית מהווה פיתרון ראוי תוך ניסיון להגיע לתוצאות טובות במינימום תשומות, והיא הכרחית לשיפור האטרקטיביות של התחבורה הציבורית.

מעבר לתוכנית הנקודתית, אנו ממליצים על ביצוע מחקר וספירות נוסעים גם בשעות השפל. עד היום, התכנון התחבורתי מתייחס לתחבורה בימי חול בין השעות 6:30 ל- 19:00, בעוד שלא נעשה תכנון תחבורתי בכל הקשור לתחבורה הציבורית בשעות הערב, ימי שישי ומוצאי שבתות. תכנון ראוי של שירות תחבורתי צריך להתייחס לא רק לשעות השיא והיום אלא לכל שעות היום. ללא תכנון ראוי של התחבורה הציבורית בשעות השפל בהתאמה לצרכים הספציפיים של המקום, התחבורה הציבורית לא תהווה אלטרנטיבה אמיתית לרכב הפרטי, מכיוון שרבים יעדיפו להשתמש ברכב הפרטי גם בשעות היום, במידה ולא יהיו להם אלטרנטיבות בשעות הלילה ובסופי השבוע. נייר עמדה זה מהווה ניסיון ראשוני להתייחסות מקיפה לפעילות התחבורתית בשעות השפל, ואנו מקווים שיהווה פתח למחקר מעמיק יותר של הסוגיה ברמה הארצית.